21.3.2017

LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

VNS 2/2017 vp Valtioneuvoston selonteko ruokapolitiikasta Ruoka2030 Suomi-ruokaa meille ja maailmalle

Kuluttajaliitto kiittää mahdollisuudesta kommentoida Ruokapoliittista selontekoa sekä kutsusta kuulemistilaisuuteen.

Aikaisempi hajanainen valikoima ruokapolitiikkaa käsitteleviä papereita on koottu yhteen kunnianhimoiseksi kokonaisuudeksi. Selonteko on vahvasti tulevaisuuteen katsova, monipuolinen ja laaja. Selvää on, että paljon on tehtävä ruokaturvan, ruokaturvallisuuden, kansanterveyden ja suomalaisen ruokaketjun menestymisen edistämiseksi, mutta selonteko voidaan nähdä myös kannustavana listana mahdollisuuksia kehittää suomalaisen ruokaketjun toimintaa.

Selonteossa mainitaan seuraavaa: ”Elintarviketurvallisuus tarkoittaa myös sitä, että kuluttaja saa elintarvikkeista oikeat ja riittävät tiedot ja että kuluttajaa ei johdeta harhaan” sekä ”Turvallisuus on kuitenkin taattava kaikkien markkinoilla olevien elintarvikkeiden suhteen.” Korkeatasoinen elintarviketurvallisuus on ehto kuluttajien luottamukselle ja elinehto suomalaisen ruokaketjun menestymiselle. Viime päivien ruokakohun myötä on jälleen tullut selväksi, että tavaroiden vapaan liikkuvuuden takia edes viranomaisille ei ole täysin selvää minkälaisia elintarvikkeita kuluttajille on tarjolla. Tämä on huolestuttavaa, sillä kuluttajien mahdollisuudet selvittää tarjolla olevien elintarvikkeiden sisältöä muuten kuin lukemalla pakkauksissa annettavaa informaatiota, on hyvin rajoittunut. Kuluttajien on voitava luottaa siihen, että turvallisuus on taattu koko ruokaketjussa, ja tarjolla oleva tuote on laadukas ja vastaa sitä mielikuvaa, joka siitä annetaan. Elintarvikepetokset ovat jo tätä päivää ja lähitulevaisuuttamme. Kuten tiedetään, yksi virhe vaatii kymmenen onnistumista, jota tuo virhe voidaan antaa anteeksi. Ruokaturvallisuuden varmistaminen tulisi olla yksi selonteon pääpainopisteistä.

Selonteossa mainitaan tarve tuoda elintarvikkeet tehokkaasti kuluttajien saataville ja tarjota asiakkaan toiveita vastaava valikoima. Tällä hetkellä tämä on haaste, sillä erot kauppojen valikoimissa on suuria paikkakuntakohtaisesti ja esimerkiksi pienillä paikkakunnilla ja syrjäseuduilla erityisesti terveellisten elintarvikkeiden, kuten kasvisten ja tuoreen kalan valikoima voi olla hyvin rajoittunut. Tuoreen kalan ostaminen on usein jopa mahdotonta. Omasta terveydestä huolehtiminen hyvillä ruokavalinnoilla tulee olla mahdollista asuinpaikkakunnasta huolimatta ja ravitsemussuositusten mukaisten ruokavalintojen tekeminen tulee olla helposti toteutettavissa missä vain. Selonteossa mainitaan, että on tärkeää vaikuttaa kaupan rakenteen monipuolistamiseen lisäämällä pk-yritysten toimintamahdollisuuksia. Tätä Kuluttajaliitto kannattaa erityisesti, sillä laaja valikoima on kuluttajien etu.

Ravitsemus- ja terveystietojen ja ravitsemuksellisten riskien selvittäminen koko väestöstä on olennaisen tärkeää, sillä näillä tiedoilla voidaan ohjata myös elintarviketeollisuuden toimintaa. Tuotekehittely, uudet tuotteet ja markkinointi vaikuttavat nopeastikin kansanterveyteen.

Ruokahävikkikeskustelu on käynyt kuumana jo monta vuotta. Keskustelun lisäksi ruokaketjun toimijat ovat vapaaehtoisesti ryhtyneet toimiin, sillä aihe koskee kaikkia ja ruokahävikin vähentämisen taloudellinen hyöty on ilmeinen. Kuluttajaliitto järjestää vuosittain Hävikkiviikon, jonka tavoitteena on kannustaa kaikkia vähentämään ruokahävikkiä omissa toimissaan. Edelleen tarvitaan erityisesti kotitalouksien motivointia omien toimien tarkasteluun.

Kuluttajanäkökulmasta ruokaketjun avoimuus, läpinäkyvyys ja tiedon antaminen kuluttajille ovat kilpailuetu ja lähtökohta ruuan arvostukselle. Markkinointi- ja informaatioähkyssä kuluttajien on kuitenkin vaikea erottaa mikä on oikeaa tietoa. Kuluttajaosaamisen tukeminen on ratkaisevan tärkeää ruuan arvostuksen lisäämiseksi. Arvostus heijastuu kaikkiin valintoihin ja kuluttajakäyttäytymiseen, ja tätä myötä ruokaketjun kehittymiseen. Selonteossa mainitaan kolmannen sektorin neuvontarooli sekä neljännen sektorin eli kansalaisaktivismin kasvu. Näiden molempien aktiivinen toiminta on suomalaisen ruokapolitiikan ja ruokaketjun menestymisen etu, ja näiden toiminta on turvattava rahoitusta ohjaamalla.

Kunnianhimoisen selonteon toteutumisen kannalta ratkaiseva askel on toimeenpanosuunnitelma. Minkälainen tämä on, onko se yhtä kunnianhimoinen kuin tämä selonteko? Vai meneekö toimeenpanon tehokkaan toteuttamisen edelle ajankäytön realiteetit, raha ja asioiden priorisointi? Olennaista on, miten eri toimijoita motivoidaan, kannustetaan ja sitoutetaan toteuttamaan selonteossa listattuja toimenpiteitä. Tarvitaan yhteenkuuluvuuden rakentamista, halua yhteistyöhön, johtajuutta, avoimuutta ja asioiden mahdollistamista rahoituksen keinoin.

Juha Beurling
pääsihteeri

Annikka Koivu
elintarvikeasiantuntija